

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 14. siječnja 2009.

Istovjetnost poslanica Kološanima i Efeanima

Draga braćo i sestre!

Među Pavlovim poslanicama nalazimo dvije, Kološanima i Efeanima, koje se u određenoj mjeri mogu smatrati istovjetnima. Naime, i u jednoj i u drugoj je prisutan način izraavanja koji se susreće samo u njima, i izračunalo se da se više od trećine riječi Poslanice Kološanima nalazi također u Poslanici Efeanima. Na primjer, dok se u Kološanima doslovno čita poziv: "Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu" (Kol 3,16), u Efeanima se preporučuje isto to: "Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!" (Ef 5,19). Pored toga, u obje se poslanice nalazi takozvani "obiteljski zakonik", kojeg nema u drugim Pavlovim poslanicama, to jest niz preporukâ upućenih muževima i enama, roditeljima i djeci, gospodarima i robovima (usp. Kol 3,18-4,1 odnosno Ef 5,22-6,9), premda Poslanica Efeanima više razvija temu odnosa između muškarca i žene s glasovitom temom odnosa između zaručничkog Krista i Crkve.

Još je vanije konstatirati da se jedino u tim dvjema poslanicama spominje naslov "glava", kefalé, koji se pridaje Isusu Kristu. I on se upotrebljava na dvije semantičke razine. U prvom značenju, Krist je shvaćen kao glava Crkve (usp. Kol 2,18-19 i Ef 4,15-16). To znači dvoje: prije svega da je on vladar, upravitelj, te glavni i odgovorni koji vodi kršćansku zajednicu kao njezin vođa i njezin Gospodin (usp. Kol 1,18: "On je Glava Tijela, Crkve"; Ef 5,23: "Jer mu je glava ene kao i Krist Glava Crkve"); a zatim da je on poput glave koja čvrsto povezuje i oivljava sve udove tijela nad kojima je postavljena (prema Kol 2,19 treba drat se "Glave, Njega od kojeg [je] sve Tijelo, zglobovima i svezama zbrinuto i povezano"). I u jednom i u drugom slučaju, Crkvu se smatra

podređenom Njemu, bilo zato da slijedi njegovo uzvišeno vodstvo, bilo također zbog toga da primi sve ivotne snage koje od njega dolaze. Ta je ideja posebno razrađena u Poslanici Efeanima, gdje čak i crkvene slube, namjesto da ih se (kao u 1 Kor 12) dovodi u vezu s Duhom Svetim, dijeli uskrsli Krist: on je onaj koji "'dade' jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje" (4,11). Od Njega "sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobovom zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu, promiče svoj rast na sazidivanje u ljubavi" (4,16). Krist je naime potpuno predan tome da "sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane" (Ef 5,27).

Ali, u jednom drugom značenju i na jednoj više izvanjskoj razini, Krista se smatra također glavom nebeskih sila i cijeloga svemira. Tako u Kološanima čitamo da Krist "skinu Vrhovništva i Vlasti, javno to pokaza: u pobjedničkoj ih povorci s njime vodi" (2,15). Slično tome u Efeanima nalazimo napisano da, njegovim uskrsnućem, Bog postavi Krista "iznad svakog Vrhovništva i Vlasti i Moći i Gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu" (1,21). Tim riječima dvije poslanice nam predaju veoma pozitivnu i plodonosnu poruku. Ona glasi: Krist se ne boji eventualnog takmaca, jer je viši od bilo koje vlasti koja misli poniziti čovjeka. Jedino je On "ljubio vas i sebe predao za nas" (Ef 5,2). Zato, ako smo sjedinjeni s Kristom, ne smijemo se bojati nijednog neprijatelja i nikakve protivštine; ali to dakle znači da se moramo čvrsto drati njega i da ne smijemo popustiti ni na tren!

Čak je i cio svemir podloen njemu i njemu stremi kao svojoj glavi. Glasovite su riječi Poslanice Efeanima, koja govori o Bojem naumu "uglaviti u Kristu sve - na nebesima i na zemlji" (1,10). Slično tome u Poslanici Kološanima se čita da "u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo" (1,16) i "uspostavivši mir krvlju kria njegova - izmiriti sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima" (1,20). Više univerzalističku viziju od te nije moguće zamisliti, i ona priliči samo Kristu uskrsnom. Krist je Pantokrator, kojem je sve podloeno: u mislima nam se odmah javlja Krist Sveladar, koji ispunjava udubljeni apsidalni prostor bizantskih crkava, kojeg se ponekad prikazuje kako sjedi visoko nad čitavim svijetom ili čak poviše duge čime se označava njegova jednakost samome Bogu, koji ga je posjeo zdesna sebi (usp. Ef 1,20; Kol 3,1) te dakle njegova neusporediva sluba onoga u čijoj su ruci ljudske sudbine.

Takvu jednu viziju moe pojmiti samo Crkva, ne u smislu da bi si ona htjela bespravno prisvojiti ono što joj ne pripada, već u drugom, dvojakom smislu: bilo zato što Crkva priznaje da je Krist na neki način veći od nje, jer se njegovo gospodstvo prostire također izvan njezinih granica, bilo zato jer je jedino Crkva prozvana Kristovim Tijelom, a ne cio svemir. Sve to znači da moramo pozitivno shvaćati zemaljske zbilje, jer ih Krist u sebi uglavljuje, i istodobno moramo ivjeti u punini naš specifični crkveni identitet, koji je najrodniji identitetu samoga Krista.

Postoji nadalje također jedan poseban pojam, koji je tipičan za te dvije poslanice: riječ je o pojmu "otajstva". Jednom se govori o "otajstvu njegove volje" (Ef 1,9) a na drugim mjestima pak o "otajstvu Kristovu" (Ef 3,4; Kol 4,3) ili čak o "otajstvu Bojem - Kristu, u kojem su sva bogatstva

mudrosti i spoznaje skrivena" (Kol 3,2-3). Ono označava nedokučivi Boji naum o određenju čovjeka, narodâ i svijeta, o kojem se govori također u apokaliptičkoj literaturi toga doba; primjerice u svicima iz Kumrana piše: "Sve što je Bog odredio dogodit će se u svoje vrijeme, kako on odluči u otajstvima svoje mudrosti" (1QpHab 7,14). Tim jezikom dvije poslanice nam kau da se u Kristu nalazi punina toga otajstva. On u cjelini, a ne samo u nekom aspektu svoje osobe ili u nekom trenutku svojeg postojanja, nosi u sebi neistraivu dubinu boanskog nauma spasenja. U njemu poprima svoj oblik ono što se naziva "mnogolika mudrost Boja" (Ef 3,10), jer u njemu "tjelesno prebiva sva punina boanstva" (Kol 2,9). Od sada pa nadalje, nije moguće razmišljati i klanjati se Bojoj dobrohotnosti, njegovoj suverenoj eudokía, a ne susresti se osobno s Kristom u osobi, u kojem se to "otajstvo" tako reći utjelovljuje i postaje vidljivo i opipljivo. Prispijeva se tako promatranju "neistraivog bogatstva Kristova" (Ef 3,8), koje nadilazi svako ljudsko shvaćanje. Nije da Bog nije ostavio iza sebe stope, jer je sam Krist Boji trag, njegov najveći otisak; međutim postaje se svjesno "što je Duina i Širina i Visina i Dubina" toga otajstva koje je "nadspoznatljivo" (Ef 3,18-19). Čiste intelektualne kategorije tu nisu dostatne i, nakon što priznamo da mnoge stvari nadilaze naše umne sposobnosti, moramo se pouzdati u poniznu i radosnu kontemplaciju ne samo umom, već i srcem.

Na kraju nešto o, već ranije spomenutom, pojmu koji se tiče Crkve kao Kristove ivotne družice. U Drugoj poslanici Korinćanima apostol Pavao je usporedio kršćansku zajednicu sa zaručnicom, te ovako piše: "Ljubomoran sam doista na vas Bojim ljubomorom: ta zaručih vas s jednim muem, kao čistu djevicu privedoh vas Kristu" (2 Kor 11,2). Poslanica Efeanima produbljuje tu sliku, pojašnjavajući da Crkva nije samo obećana, već je stvarna Kristova zaručnica. On ju je, tako reći, osvojio za sebe i to je platio ivotom: kao što kae tekst te poslanice, "sebe [je] predao za nju" (Ef 5,25). Postoji li veći dokaz ljubavi od toga? No on se i brine za njezinu ljepotu i to ne samo za onu koju se stječe krštenjem, već i za onu koja se mora povećavati iz dana u dan po bespriječnom ivotu, "bez ljage i nabora", u njezinu ćudorednom vladanju (usp. Ef 5,26-27). Odatle do općeg iskustva kršćanske enidbe je mali korak; štoviše, nije niti sasvim jasno koja je početna referentna točka za pisca te poslanice: treba li u svjetlu odnosa između Krista i Crkve promatrati vezu muškarca i ene, ili pak u svjetlu iskustvene datosti bračne zajednice promatrati odnos između Krista i Crkve. U svakom slučaju, naša je poslanica gotovo na pola puta između proroka Hošee, koji je opisivao odnos između Boga i njegova naroda kao već sklopljenu enidbu (usp. Hoš 2,4.16.21), i vidioca iz Otkrivenja, koji će predočiti eshatološki susret između Crkve i Jaganjca kao radosnu i neprolaznu svadbu (usp. Otk 19,7-9; 21,9). Neka nam Gospodin pomogne ponovno otkriti svu vanost tih pojmova za naš, pojedinačni i zajednički, kršćanski ivot!

©Copyright - Libreria Editrice Vaticana